

Barcelona per l'acció comunitària

Informe 2009

Plans de Desenvolupament Comunitari

Grup de Recerca. Institut de Govern i Polítiques Públiques

Equip d'investigació. Ernesto Morales

Coordinació. Òscar Rebollo

Índex

I. INTRODUCCIÓ	04
II. METODOLOGIA	05
III. ANÀLISI DE LES FITXES DELS PDC	07
3.1 Identificació i ubicació (Territori d'actuació i any d'inici)	08
3.2 Promotors de l'acció comunitària	09
3.3 Equip tècnic	11
3.4 Objectius generals dels PDC	13
3.5 Relació de projectes o accions	16
3.6 Relació d'entitats i/o serveis participants	17
3.7 Tipus d'acció comunitària	18
3.8 Àmbits d'actuació	19
3.9 Sectors de població	21
3.10 Oportunitats i fortaleeses	23
3.11 Amenaces i debilitats	25
3.12 Aspectes en què cal aprofundir	28
3.13 Bones pràctiques transferibles a d'altres projectes	30
IV. CONCLUSIONS	32
V. BIBLIOGRAFIA	35
VI. ANNEX: FITXA IDENTIFICATIVA DE LES ACCIONS COMUNITÀRIES	36

ÍNDEX TAULES

Fitxes recollides i visites realitzades als PDC	07
Taula: Àmbit territorial d'actuació dels PDC a la ciutat de Barcelona	08
Taula: Promotors dels PDC existents a la ciutat de Barcelona	09
Taula: A proposta de qui s'inicien els PDC	10
Taula: Equip tècnic que treballa als PDC	11
Taula: Objectius generals dels PDC	13
Taula: Paraules clau que defineixen l'estil de treball dels PDC	15
Taula: Projectes desenvolupats als PDC	16
Taula: Entitats i/o serveis que participen als PDC	17
Taula: Àmbits d'actuació treballats pels PDC prioritzats de l'1 al 3	19
Taula: Sectors de la població	21
Taula: Oportunitats i fortaleeses per districte	23
Taula: Amenaces i debilitats per districte	25

I. Introducció

L'objectiu de tota acció comunitària és el de transformar i construir ciutadania. L'acció comunitària es justifica en tant que motor de transformació, de canvi tangible cap a territoris i comunitats més inclusives, i planteja aquests canvis a partir de processos de protagonisme col·lectiu, de ciutadania activa amb capacitat relacional i constructiva. A la pràctica això implica la necessitat de considerar diferents àmbits d'actuació. De manera sintètica podem considerar tres àmbits:

- Els plans de desenvolupament comunitari
- Les accions d'atenció col·lectiva de serveis socials.
- Les xarxes d'intercanvi solidari.

El present document, elaborat per l'IGOP (Institut de Govern i Polítiques Públiques), constitueix un recull de les principals característiques del conjunt de plans de desenvolupament comunitari que s'estan desenvolupant a la ciutat de Barcelona amb suport municipal, i s'emmarca dins del conveni de col·laboració establert entre l'IGOP i la regidoria d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona.

Segons el Marc Municipal per l'Acció Comunitària 2005, un pla de desenvolupament comunitari (PDC) es defineix com «*un procés públic d'acció comunitària, amb una forta aplicació en el terreny educatiu i dels valors que, a partir*

d'una visió global, persegueix un ventall de transformacions i millores d'un territori, amb la finalitat d'augmentar-ne la qualitat de vida dels ciutadans i de les ciutadanes; un procés en el qual la participació esdevé l'estratègia i l'element metodològic bàsic per aconseguir els objectius fixats.»

Aquest document és un recull de les fitxes identificatives dels 14 plans de desenvolupament comunitari corresponents a l'any 2009, ordenats per districtes.

Per impulsar aquesta tasca, es va elaborar la fitxa identificativa de les accions comunitàries, que va ser omplerta per tots els PDC de la ciutat. En aquesta fitxa es van recollir les principals característiques dels plans, des de els seus membres o promotors, a les principals dificultats o oportunitats per al seu desplegament, passant pel conjunt d'activitats i objectius de cadascuna de les experiències.

Amb el recull de les fitxes i la seva posterior anàlisi s'ha ordenat la informació dels 14 PDC seguint el guió establert per la pròpia fitxa i s'han incorporat unes conclusions finals per tancar el document.

Abans de passar a presentar-vos el document, volem agrair al conjunt de PDC de Barcelona la seva col·laboració per a la complementació de la fitxa identificativa dels respectius plans comunitaris sense la qual no hauria estat possible elaborar el present informe dels plans comunitaris a la ciutat de Barcelona.

II. Metodologia

La metodologia de treball per a la realització de l'informe s'ha fonamentat en la recollida d'informació sistematitzada pels propis PDC mitjançant les fitxes identificatives per a les accions comunitàries¹.

Per recollir aquesta informació, l'IGOP va adreçar via correu electrònic a totes les entitats gestores dels PDC la fitxa identificativa de les accions comunitàries. 12 d'aquestes fitxes van ser rebudes directament per l'IGOP, i 2 a través de l'àrea d'Acció Social i Ciutadana de l'Ajuntament de Barcelona.

Amb 11 de les experiències vam tenir l'oportunitat de fer una trobada entre l'IGOP i els tècnics dels PDC per tal de facilitar la complementació de la fitxa, a més de facilitar-nos la recollida d'altres informacions que ens han permès aprofundir en les reflexions i conclusions del document.

Les informacions recollides a la fitxa han estat:

1. IDENTIFICACIÓ I UBICACIÓ

Aquí apareixen les dades de contacte del PDC en concret i l'àmbit territorial de l'acció, es recull el nom del(s) barri(s) o, quan correspon, del districte on es desenvolupa. També se'n recull la data d'inici i de finalització, si en té de prevista.

2. PROMOTORS DE L'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Recull el nom de les administracions, associacions o entitats, grups o col·lectius o altres tipus d'institucions que van ser promotores inicials del PDC.

3. EQUIP TÈCNIC

Recull el/els professional/als de referència del projecte.

4. OBJECTIUS GENERALS

Recull una breu descripció dels objectius generals, dels objectius de procés i, finalment, les paraules clau que definirien l'estil de treball desenvolupat en el marc del PDC.

5. RELACIÓ DE PROJECTES O ACCIONS

Recull les accions o projectes desenvolupats en el marc del PDC.

6. RELACIÓ D'ENTITATS O SERVEIS PARTICIPANTS

Identifica els noms de les entitats i dels serveis que estan participant en el desenvolupament del PDC.

7. TIPUS D'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Recull una classificació per tipologia de l'acció comunitària. En aquest cas, totes es corresponen a un PDC.

8. ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Recull els diferents àmbits temàtics que treballa l'acció comunitària, amb el seu grau de prioritat corresponent «1» fa referència a la prioritat màxima.

En aquests àmbits, que es marquen de l'1 al 3, només s'han marcat els que es treballen, i hi trobem un total de 12 categories: associacionisme, bon veïnatge, cultura/lleure, educació/formació, entorn i habitatge, immigració/interculturalitat, inserció sociolaboral, noves tecnologies, promoció econòmica, salut, voluntariat i altres per a les accions que no encaixen en la classificació anterior.

---

¹ Vegeu còpia adjunta a documents annexos.

9. SECTORS DE POBLACIÓ

Recull els sectors de població a qui va adreçada l'acció, en un total de 8 possibles categories: infància, adolescents/ joves, adults, gent gran, persones nouvingudes, dones, població en general i altres que no es corresponguin amb qualsevol de les anteriors.

10. OPORTUNITATS I FORTALESES

Recull els punts positius de l'acció comunitària en clau de present i de futur.

11. AMENACES I DEBILITATS

Recull els punts negatius de l'acció comunitària en clau de present i futur.

12. ASPECTES QUE CAL APROFUNDIR

Recull els aspectes no abordats pel projecte, o bé els aspectes que no tenen una resposta o solució metodologia o de dinàmica de treball, i que caldria abordar amb més intensitat.

13. BONES PRÀCTIQUES TRANSFERIBLES A ALTRES PROJECTES

Recull els aspectes de l'acció comunitària que es considera interessant compartir amb altres experiències, tant per la seva metodologia de treball com pels èxits assolits.

III. Anàlisi de les fitxes dels PDC

En relació a les 14 fitxes dels PDC que han estat recollides, 11 s'han elaborat a partir d'una reunió explicativa i la resta han estat rebudes via correu electrònic per part de

l'IGOP, o bé a través dels tècnics del Servei d'Acció Social i Ciutadania (PDC de Trinitat Nova i PICA).

Fitxes recollides i visites realitzades als PDC

Districte	PDC	Visita fitxa	Fitxa recollida
Ciutat Vella	Barceloneta	Sí	Sí
	Casc Antic	No	Sí
Eixample	Sagrada Família	No	Sí
Sants-Montjuïc	Poble Sec	Sí	Sí
Les Corts	-	-	-
Sarrià-Sant Gervasi	Mans i Temps	Sí	Sí
Gràcia	La Salut	Sí	Sí
Horta-Guinardó	Carmel Amunt	Sí	Sí
Nou Barris	Ciutat Meridiana	Sí	Sí
	Roquetes	Sí	Sí
	Trinitat Nova	No	Sí
	Verdum	Sí	Sí
Sant Andreu	Baró de Viver	Sí	Sí
St. Martí	Apropem-nos (Poble Nou)	Sí	Sí
		Sí	Sí

Font: elaboració pròpia.

De tots els districtes de Barcelona, únicament no vam rebre fitxa del PDC les Corts per estar actualment inactiu.

A continuació presentem una síntesi de les informacions recollides més rellevants pel conjunt d'experiències. Per fer aquesta anàlisi fem servir el mateix guió de la fitxa identificativa de les accions comunitàries.

A cada punt dels recollits a les fitxes trobareu, per una part, les principals dades que apareixen a les fitxes i, per una altra, les informacions i conclusions que aconseguim extreure amb la incorporació d'altres informacions més enllà de les fitxes.

3.1 IDENTIFICACIÓ I UBICACIÓ (TERRITORI D'ACTUACIÓ I ANY D'INICI)

Segons les fitxes recollides, podem dir que els PDC de la ciutat de Barcelona majoritàriament tenen com a àmbit territorial d'actuació el barri, això passa en 12 dels 14 casos existents, només hi ha 2 excepcions:

- PICA (Pla Integral del Casc Antic) que té com a territori d'acció tot el Barri Antic, els barris de St. Pere, Sta. Caterina i la Ribera.
- Pla Comunitari Mans i Temps, que té com a territori d'acció tot el districte de Sarrià- St. Gervasi.

Taula: Àmbit territorial d'actuació dels PDC a la ciutat de Barcelona

Districte	PDC	Territori actuació	Àmbit	Any inici
Ciutat Vella	Barceloneta	Barri	Gent gran	2005
	Casc Antic	3 barris	Genèric	1995-97
Eixample	Sagrada Família	Barri	Genèric	2007
Sants-Montjuïc	Poble Sec	Barri	Genèric	2005
Sarrià-Sant Gervasi	Mans i Temps	Districte	Voluntariat	2006
Gràcia	La Salut	Barri	Genèric	2005
Horta-Guinardó	Carmel Amunt	Barri	Genèric	1999
Nou Barris	Ciutat Meridiana	Barri	Genèric	2007 (darrera etapa)
	Roquetes	Barri	Genèric	2003
	Trinitat Nova	Barri	Genèric	1997
	Verdum	Barri	Genèric	2002
Sant Andreu	Baró de Viver	Barri	Genèric	2004
St. Martí	Apropem-nos (Poble Nou)	Barri	Interculturalitat	2000
	Besòs-Maresme	Barri	Genèric	2005

Font: elaboració pròpia.

Si fem una anàlisi de les fitxes, podem destacar el següent:

El districte amb major número de plans comunitaris de la ciutat, amb un total de quatre, és Nou Barris (Ciutat Meridiana, Roquetes, Trinitat Nova, Verdum).

Els districtes de Ciutat Vella i Sant Martí tenen 2 PDC cadascun, Barceloneta i PICA, i Besòs-Maresme i Apropem-nos (Poble Nou), respectivament.

La resta de districtes de la ciutat, Eixample, Sants-Montjuïc, Sarrià-St. Gervasi, Horta-Guinardó i St. Andreu, tenen un pla Comunitari cada un. Actualment el districte de les Corts no té PDC.

Si fem una anàlisi cronològica de la implantació dels PDC a la ciutat, veiem que la implantació es va realitzar de manera gradual a partir de l'any 1997, i va ser a l'any 2005 quan van començar a aparèixer en tots els districtes. En aquest sentit veiem que 7 dels 14 PDC existents van aparèixer a partir de l'any 2005.

3.2 PROMOTORS DE L'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Recollim a continuació en una graella les informacions recollides en el conjunt de les fitxes.

Taula: Promotors dels PDC existents a la ciutat de Barcelona

Districte	PDC	Administracions	Associacions i entitats
Ciutat Vella	Barceloneta	Sí	Sí
	Casc Antic	Sí	Sí
Eixample	Sagrada Família	Sí	Sí
Sants-Montjuïc	Poble Sec	Sí	Sí
Gràcia	La Salut	Sí	Sí
Horta-Guinardó	Carmel Amunt	Sí	Sí
Nou Barris	Ciutat Meridiana	Sí	Sí
	Roquetes	Sí	Sí
	Trinitat Nova	Sí	Sí
	Verdum	-	Sí
Sant Andreu	Baró de Viver	Sí	Sí
Sant Martí	Besòs-Maresme	Sí	-
	Apropem-nos	Sí	Sí
Sarià- Sant Gervasi	Mans i Temps	Sí	Sí

Font: elaboració pròpia.

Pràcticament tots els plans comunitaris de la ciutat recullen a la fitxa com a promotors del PDC tant les administracions, com les associacions i entitats del territori, així com la Generalitat de Catalunya.

Únicament en l'experiència de Besòs-Maresme es veu l'administració com a promotora exclusiva.

Més enllà de les informacions que ens aportaven les fitxes, ens ha semblat d'interès poder analitzar l'origen del pla comunitari, des de la perspectiva de **qui va fer la proposta** de posar en marxa el pla. Per obtenir aquesta informació hem analitzat documentació escrita de les pròpies experiències o bé hem parlat amb persones que hi estan vinculades.

Taula: A proposta de qui s'inicia el PDC

Districte	PDC	Territori actuació	Àmbit	Any inici	A proposta de
Nou Barris	Ciutat Meridiana	Barri	Genèric	2007 (darrera etapa)	Ajuntament (darrera etapa)
	Roquetes	Barri	Genèric	2003	AVV (inicialment)
	Trinitat Nova	Barri	Genèric	1997	Plataforma d'Entitats
	Verdum	Barri	Genèric	2002	AVV
Eixample	Sagrada Família	Barri	Genèric	2007	Associació Triangle
St. Martí	Apropem-nos (Poble Nou)	Barri	Interculturalitat	2000	AVV Sagrada Família – Coordinadora d'Entitats
	Besòs-Maresme	Barri	Genèric	2005	Conjuntament
Ciutat Vella	Barceloneta	Barri	Gent gran	2005	Conjuntament
	Casc Antic	3 barris	Genèric	1995	Entitats
Gràcia	La Salut	Barri	Genèric	2005	Ajuntament
Sants- Montjuïc	Poble Sec	Barri	Genèric	2005	AVV S.Família - Coordinadora d'Entitats
Sarrià-Sant Gervasi	Mans i Temps	Districte	Voluntariat	2006	Ajuntament
Horta-Guinardó	Carmel Amunt	Barri	Genèric	1999	Entitats
Sant Andreu	Baró de Viver	Barri	Genèric	2004	Entitats

Font: elaboració pròpia.

Des d'aquesta perspectiva, veiem clares diferències entre qui s'identifica actualment com a promotor i els promotors originals de les experiències.

A Nou barris, els PDC van partir de la proposta de les entitats veïnals i de les associacions de veïns a Trinitat Nova i Ciutat Meridiana, mentre que a Verdum va ser a proposta de l'associació cultural El Triangle i aRoquetes a proposta de la Plataforma d'Entitats del barri. En el cas del barri de Ciutat Meridiana, després d'un temps d'aturar-se l'activitat, la reactivació va sorgir a proposta del districte.

Al Carmel i al Casc Antic el procés hauria estat similar, però amb l'impuls de grups d'entitats i associacions que feien intervenció social al territori i que es van constituir en una associació de segon nivell per impulsar els respectius plans.

A l'Eixample, el Pla Comunitari de Sagrada Família, va ser proposat per l'associació de veïns junt amb la Coordinadora d'Entitats del mateix barri.

A Poble Sec, de Sants-Montjuïc, el PDC té els antecedents de la proposta d'impulsar un pla per millorar la convivència al barri, una proposta que va derivar en l'impuls d'un PDC gestionat per la Coordinadora d'Entitats de Poble Sec.

A Sarrià-St. Gervasi, el PDC Mans i Temps és una proposta per part de l'administració amb l'objectiu de reorientar cap a un pla comunitari un projecte de gestió de voluntariat i treball en xarxa que ja existia al districte.

A Gràcia, després del diagnòstic impulsat per l'administració local, es va proposar al Casal la Miranda ser l'entitat gestora del PDC.

A St. Andreu, el PDC va sorgir a patir de la demanda per part de l'Associació de Veïns Pi i Margall de Baró de Viver, que va sol·licitar recursos per realitzar un estudi de la situació social del barri, a la regidoria de Participació Ciutadana del districte, fet que va acabar derivant en la col·laboració per impulsar el PDC.

A St. Martí, el PDC Apropem-nos va tenir els seus orígens en les tancades dels immigrants sense papers cap a l'any 2000; el seu impuls sorgeix del treball conjunt iniciat entre entitats i administracions. D'altra banda, el PDC Besòs-Maresme es va iniciar l'any 2005 a proposta de l'administració i amb una important implicació de tècnics municipals.

3.3 EQUIP TÈCNIC

Aquest ítem recull la configuració de l'equip encarregat de dinamitzar el procés comunitari.

Presentem a continuació les informacions recollides a les fitxes.

Taula: Equip tècnic que treballa als PDC

Districte	PDC	Any d'inici PDC	Territori d'actuació	Número de persones a l'equip dinamitzador			
				1	2	3	> 3
Ciutat Vella	Barceloneta		Barri		2		
	Casc Antic	1995?	3 barris			3	
Eixample	Sagrada Família		Barri	1			
Sants-Montjuïc	Poble Sec	2005	Barri	1			
Sarrià - Sant Gervasi	Mans i Temps	2006	Districte		2		
Gràcia	La Salut	2005	Barri	1			
Horta - Guinardó	Carmel Amunt	1999	Barri		2		
Nous Barris	Ciutat Meridiana	2007	Barri	1			
	Roquetes	2004	Barri			3	
	Trinitat Nova	1997	Barri				4
	Verdum	2002	Barri		2		
Sant Andreu	Baró de Viver	2004	Barri		2+(2)*		
St. Martí	Apropem-nos (Poble Nou)	2000	Barri			3	
	Besòs-Maresme	2005	Barri	1 +(2)*			

Font: elaboració pròpia.

Nota: Al Besòs-Maresme, la dinamització del PDC va a càrrec d'una sola persona, encara que treballa de manera coordinada amb 2 professionals que s'hi han incorporat per desenvolupar projectes concrets. Al PDC Baró de Viver hi ha 2 figures que treballen de manera directa amb les comissions de veïns i 2 més que hi treballen de manera coordinada a partir de projectes concrets.

A partir de les fitxes recollides, segons el número de membres de l'equip dinamitzador del PDC, podem identificar 2 grans grups de PDC:

- **Plans comunitaris amb un/una únic/única dinamitzador/ ora comunitari:** Ciutat Meridiana (2007), Sagrada Família (2007), Besòs-Maresme (2005), La Salut (2005), Poble Sec (2005).

En aquests PDC, el dinamitzador en ocasions treballa conjuntament amb d'altres professionals vinculats a projectes concrets.

- **Plans comunitaris que disposen d'un equip,** a partir de 2 persones, per a la dinamització: PICA (1997), Trinitat Nova (1997), Barceloneta (2005), Carmel (1999), Verdum (2002), Roquetes (2002), Apropem-nos (2000), Baró de Viver (2004), Mans i Temps (2006).

En aquest grup de PDC, encara que dins de l'equip es comparteixen feines de dinamització, hi ha certa distribució de tasques per projectes concrets o per àrees temàtiques de treball.

Si analitzem de manera conjunta, la variable any d'inici del PDC i l'equip tècnic que el dinamitza, podem extreure les següents conclusions:

El número de persones que configuren els equips dels PDC és variable, però a partir de l'any 2005, tots els PDC tenen un únic dinamitzador. Aquí trobem dues excepcions, els casos de la Barceloneta i de Mans i Temps, que tenen unes característiques concretes que comentarem més endavant (són PDC articulats i organitzats a partir d'un tema concret i liderats de manera clara per una entitat).

En la resta d'experiències, iniciades majoritàriament abans del 2005, en les quals hi ha varies persones dinamitzadores, podem observar que la proposta inicial i l'impuls va sorgir de les entitats. Aquest és el cas de Nou barris, Horta-Guinardó, o el PICA de Ciutat Vella. En la majoria d'aquests casos el temps de dedicació d'aquests professionals al PDC és a temps parcial i hi ha una distribució d'àrees temàtiques i/o de col·lectius de població amb els quals treballar o per dinamitzar per part dels diferents membres de l'equip.

3.4 OBJECTIUS GENERALS DELS PDC

Taula. Objectius generals dels PDC

Districte	PDC	Síntesi dels objectius
Ciutat Vella	Barceloneta	Solidaritat i bon veïnatge, aprenentatge de nous estils de relació entre veïns, entitats i serveis, millora de la qualitat de vida comunitària.
	Casc Antic	Obrir espais de trobada per millorar els barris amb la implicació de veïns i veïnes, entitats, equipaments, administració... Consensuar projectes que donin resposta a les necessitats detectades en el diagnòstic socioeconòmic i ambiental del Casc Antic.
Eixample	Sagrada Família	Millora de la qualitat de vida i el sentiment de pertinença, mitjançant la dinamització de la participació veïnal i el treball conjunt i coordinat d'entitats i serveis.
Sants-Montjuïc	Poble Sec	Potenciar el desenvolupament comunitari per desencadenar un procés de modificació, millora i identitat en el barri, amb la optimització de sinèrgies, la racionalització de recursos i l'avaluació del valor afegit de les intervencions. Millorar la qualitat de vida, fomentar la corresponsabilitat i desenvolupar potencialitats individuals i col·lectives.
Sarrià - Sant Gervasi	Mans i Temps	Fomentar la cohesió social, la ciutadania responsable i la convivència per millorar la qualitat de vida dels més desafavorits i de la població en general. Promoure l'acció voluntària, desenvolupar potencialitats (individuals, col·lectives i institucionals), afavorir la interrelació entre les entitats del districte per augmentar les sinèrgies de promoció de l'acció voluntària.
Gràcia	La Salut	Potenciar la cohesió social, el sentiment pertinença, l'ús comunitari del Parc Güell, fomentar el treball en xarxa i la realització de projectes comunitaris, i establir i sistematitzar canals de comunicació estable.
Horta - Guinardó	Carmel Amunt	Crear processos de participació i identificació per millorar la qualitat vida al barri, potenciar relacions intergeneracionals i interculturals, el treball en xarxa, i treballar des de la implicació dels col·lectius afectats.
Nous Barris	Ciutat Meridiana	Millora de la qualitat vida, a partir de la millora de les relacions entre els seus habitants, amb la potenciació de capacitats i la promoció de la participació per satisfer necessitats.
	Roquetes	Transformació social i millora de la qualitat vida i del benestar, amb la participació i l'organització de la comunitat.
	Trinitat Nova	Millora de la qualitat de vida, mitjançant un procés de participació informatiu i formatiu i de definició d'espais col·lectius, per tal que l'administració i la població obtinguin els recursos necessaris per consolidar la millora.
	Verdum	Millora de la qualitat de vida, amb la implicació de la població, organitzada i no organitzada, i dels serveis públics.
Sant Andreu	Baró de Viver	Promoció social i comunitària. Millora de l'espai públic i de la imatge de barri. Inserció laboral. Treball en comissions i participació de totes les entitats en les activitats del barri.
St. Martí	Besòs-Maresme	Dinamitzar el teixit social, generar espais de participació directa entre serveis, entitats i veïns/veïnes, per millorar la qualitat de vida i el sentiment de pertinença; apoderar els participants, i desenvolupar i prioritzar accions conjuntes per tractar les problemàtiques detectades.
	Apropem-nos	Conèixer la diversitat de convivència, apropar les diverses cultures que conflueixen al barri, i fomentar la participació comunitària d'entitats, equipaments i veïns/veïnes.

Font: elaboració pròpia.

La major part dels plans comunitaris de la ciutat centren els seus objectius generals en la millora de la qualitat de vida dels barris, i promouen la implicació i la participació de ciutadans/ciutadanes, entitats i serveis públics. A partir d'aquesta base, podem trobar matisos afegits com, per exemple, promoure el sentiment de pertinença (PDC Sagrada Família), promoure la millora de la imatge del barri (Baró de Viver) o obtenir els recursos necessaris per tal que la població i l'administració consolidin aquesta millora (PDC Trinitat Nova).

Cal destacar 3 experiències que podríem classificar com a diferents pels seus objectius: les de la Barceloneta (Casc Antic), Mans i Temps (Sarrià-St. Gervasi) i Apropem-nos al Poble Nou:

- **PDC Barceloneta.** Els seus objectius se centren en el bon veïnatge i les noves formes de relació. Com veurem més endavant, ha derivat exclusivament en accions adreçades a la gent gran.
- **PDC Mans i Temps** (Sarrià. St. Gervasi). Els seus objectius se centren en fomentar la cohesió social i promoure el voluntariat. Com veurem més endavant, pel seu tipus d'activitat, el podríem definir com un projecte de voluntariat articulat a partir del treball en xarxa amb un àmbit d'actuació de districte.

- **PDC Apropem-nos** (Poble Nou). Els seus objectius se centren en el coneixement de la diversitat de convivència i l'apropament de cultures, des de la participació d'entitats, serveis i veïns/veïnes, de manera que el treball amb els nouvinguts al barri adquireix un important pes.

Si anem més enllà de la informació que ens poden aportar les fitxes, hem d'aclarir que per fer una anàlisi en profunditat d'aquests objectius hauríem de veure la relació que hi ha amb les accions que es desenvolupen.

Com a informació complementària als objectius generals, s'ha recollit a l'apartat de les paraules clau, les paraules clau que n'identificarien l'estil de treball, és a dir com es treballa des de cada experiència. Entre aquestes experiències hem de destacar com a estils de treball: la participació, la coordinació o el treball en xarxa i la transversalitat.

Taula. Paraules clau que defineixen l'estil de treball dels PDC

Districte	PDC	Paraules clau de defineixen l'estil de treball de les experiències
Ciutat Vella	Barceloneta	Participació, solidaritat, horitzontalitat, diàleg, escola activa, treball en equip.
	Casc Antic	Protagonisme a les comissions de treball, motivació i implicació, projectes col·lectius i no individuals (del propi PDC), implicació dels potents agents culturals, compromís amb el barri i la seva gent.
Eixample	Sagrada Família	Participatiu, relacional, apoderador, estratègic, visió de conjunt, comunicació horitzontal, suma de discursos, visió de procés, compromís
Sants-Montjuïc	Poble Sec	Transversalitat, obertura, proximitat, comunicació/transparència.
Sarrià - Sant Gervasi	Mans i Temps	Seguiment, coordinació i dinamització del PDC.
Gràcia	La Salut	Relació, coneixement, intercanvi, treball conjunt, cooperació, participació, mobilització, confiança.
Horta - Guinardó	Carmel Amunt	Crear processos de participació i identificació per millorar la qualitat vida al barri, potenciar relacions intergeneracionals i interculturals, el treball en xarxa, i treballar des de la implicació dels col·lectius afectats.
Nous Barris	Ciutat Meridiana	Suport, compatibilitzar actuacions.
	Roquetes	Participació i organització comunitària, treball en xarxa.
	Trinitat Nova	Participació, responsabilització, intergeneracionalitat, transversalitat, cooperació, corresponsabilitat, agents locals.
	Verdum	Implicació de tres protagonistes, informació, procés global i coneixement de la realitat.
Sant Andreu	Baró de Viver	Coordinació, dinamització, promoció inserció laboral, promoció ús noves tecnologies.
St. Martí	Besòs-Maresme	Participatiu, relacional, basat en el consens, actitud proactiva, afavoriment de la col·laboració, reflexió, reconeixement.
	Apropem-nos	Acolridor, obert, autocrític.
Sarrià-St. Gervasi	Mans i Temps	Coordinació, gestió, organització, planificació, difusió.

Font: elaboració pròpia.

3.5 RELACIÓ DE PROJECTES O ACCIONS

A continuació presentem una taula resum amb el número de projectes desenvolupats a cada PDC recollits en les corresponents fitxes:

Taula: Projectes desenvolupats als PDC

Districte	PDC	Síntesi dels objectius	Totals per districte
Ciutat Vella	Barceloneta	5	11
	Casc Antic	6	
Eixample	Sagrada Família	10	10
Sants-Montjuïc	Poble Sec	10	10
Sarrià - Sant Gervasi	Mans i Temps	4	4
Gràcia	La Salut	8	8
Horta - Guinardó	Carmel Amunt	8	8
Nou Barris	Ciutat Meridiana	9	35
	Roquetes	8	
	Trinitat Nova	10	
	Verdum	8	
Sant Andreu	Baró de Viver	4	4
St. Martí	Besòs-Maresme	9	17
	Apropem-nos	8	
Total Barcelona	9 districtes	107	107

Font: elaboració pròpia.

En el conjunt de les fitxes recollides han estat identificats un total de 107 projectes o accions; per tant, parlem d'una mitjana aproximada de 7,6 accions o projectes per pla comunitari.

El districte amb major número de projectes o accions és Nou Barris, districte on es desenvolupen més PDC, amb un total de 35 projectes o accions.

Per tal d'extreure conclusions en relació als projectes desenvolupats en el conjunt de PDC, considerem important no centrar-nos únicament en els números globals que ens puguin aportar les fitxes, ja que hi poden haver diferents projectes amb diferents nivells d'implicació i recursos. En termes generals, podem dir que el nivell de complexitat i desenvolupament de projectes i accions des de cada pla

comunitari és molt divers i que ens podem trobar amb criteris bastant diferents a l'hora d'enumerar les accions i projectes per part de les pròpies experiències. Per exemple, el mateix grup d'accions, o molt similars, amb un objectiu o finalitat igual, per a alguns plans comunitaris pot ser classificat com un sol projecte i per a d'altres com un conjunt, com una activitat que forma part d'un projecte major, motiu pel qual no queda recollida en la fitxa.

Partint d'aquesta reflexió, en relació als diferents nivells de complexitat dels projectes, considerem que el número de projectes per PDC no el podem utilitzar com a dada comparativa per mesurar el diferent nivell d'activitat de les experiències analitzades.

3.6 RELACIÓ D'ENTITATS I/O SERVEIS PARTICIPANTS

En relació a les entitats i als serveis participants als PDC, segons les fitxes recollides, podem aportar la següent informació:

Taula: Entitats i/o serveis que participen als PDC

Districte	PDC	Entitats	Serveis	Totals PDC	Totals districtes
Ciutat Vella	Barceloneta	14	11	25	65
	Casc Antic	7	33	40	
Eixample	Sagrada Família	17		17	17
Sants-Montjuïc	Poble Sec	31	20	51	51
Sarrià - Sant Gervasi	Mans i Temps	8	28	36	36
Gràcia	La Salut	8	14	22	22
Horta - Guinardó	Carmel Amunt	8	20	28	28
Nous Barris	Ciutat Meridiana	5	6	11	102
	Roquetes	20	25	45	
	Trinitat Nova	5	6	11	
	Verdum	18	17	35	
Sant Andreu	Baró de Viver	9	5	14	14
St. Martí	Besòs-Maresme	8	12	20	32
	Apropem-nos	7	5	12	
Total Barcelona				367	367

Font: elaboració pròpia.

En relació a les entitats participants, és interessant fer la distinció entre entitats prestadores de serveis i entitats vinculades al territori, a l'hora de classificar-les en una o altra columna. S'ha intentat tenir en compte aquesta variable que s'ha elaborat a *posteriori* pels recercadors.

El número d'entitats i serveis participants a les experiències és molt divers, també hem de destacar que és una dada difícil de comparar ja que el nivell d'implicació d'aquests actors també és molt diferent. D'altra banda, pot donar-se

algun desviament en la recollida d'informació, per exemple, algunes experiències han recollit de manera genèrica les AMPA del barri, i les hem recollit com un únic actor.

Hem de destacar la participació d'entitats de segon nivell en varies de les experiències, en les quals, de fet, tenen un paper d'impulsor o copromotor. Aquest seria el cas de l'Associació PICA del Casc Antic, l'associació comunitària Carmel Amunt, l'associació comunitària El Triangle de Verdum, la Coordinadora d'Entitats de la Sagrada Família, la Coordinadora

Nota: A les fitxes cada experiència va recollir de manera genèrica el conjunt d'entitats i/o serveis que hi participen, sense fer diferència entre ambdues categories.

La classificació que apareix a la taula és una aproximació elaborada pels recercadors a *posteriori*.

d'Entitats del Poble Sec, la Coordinadora d'Entitats del Poble Nou i la Plataforma d'Entitats de Roquetes.

Si anem més enllà de la informació que ens poden aportar les fitxes i entrem en algunes experiències concretes podem aportar algunes reflexions:

Al PDC Baró de Viver, únicament hi consta la participació de 5 serveis públics. Deduïm que aquest fet, derivat de les seves característiques urbanes i d'aïllament, fa que la seva població sigui atesa en serveis públics que no estan ubicats al barri. Aquest fet ens fa pensar que, en certa manera, la implicació d'aquests serveis en el PDC es pot veure reduïda en no tenir la possibilitat d'establir-se una comunicació tan estable i fluïda com la que s'estableix amb els serveis ubicats al barri.

Els PDC que tenen com a objectiu general la millora de la qualitat de vida de la població en sentit ampli, aconseguixen una major diversitat d'entitats de serveis i entitats participants, de diferent tipologia i àmbit d'actuació, com per exemple l'esport, la cultura, l'educació, La Salut, etc.

En aquest sentit podem dir que la voluntat de tenir com a objectiu general la millora de la qualitat de vida del barri és un factor que facilita la participació de major diversitat de serveis i entitats.

Els PDC que centren els seus objectius generals en un tema específic, tindrien més dificultats a incorporar aquesta diversitat d'entitats i serveis. Els casos d'Apropem-nos, Mans i Temps, i Barceloneta, per exemple, i segons la fitxes recollides, no tenen la participació dels centres educatius ni de les AMPA del territori, bastant nombrosos en la resta d'experiències, tot i que compten amb la participació específica d'altres actors que no es donen al conjunt majoritari d'experiències. Apropem-nos compta amb la participació de les parròquies i del Centre de Normalització Lingüística; Mans i Temps, amb una gran quantitat de serveis socio-sanitaris, entitats i fundacions prestadores de serveis de diversa tipologia, tot i que no té relació amb cap entitat veïnal; i el PDC Barceloneta compta amb la implicació activa als projectes de comerços d'aliments del barri i farmàcies.

3.7 TIPUS D'ACCIÓ COMUNITÀRIA

El conjunt d'experiències han estat catalogades com a plans de desenvolupament comunitari dins del conjunt d'accions comunitàries existents a la ciutat de Barcelona.

Totes les experiències que apareixen al present informe com a PDC han estat convidades a elaborar la fitxa a causa d'aquesta consideració per part de l'Ajuntament i reben finançament amb aquesta finalitat.

Hem de destacar que, en algunes experiències, com per exemple la Barceloneta o el Poble Sec, trobem iniciatives de bancs del temps o xarxes d'intercanvi en el marc del PDC. A d'altres PDC, com és el cas de Roquetes, es desenvolupen accions conjuntes amb la xarxa d'intercanvi de coneixements del barri.

3.8 ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Presentem a continuació un resum dels àmbits d'actuació treballats prioritàriament pels PDC, que han estat recollits en les fitxes.

Taula: Àmbits d'actuació treballats pels PDC prioritzats de l'1 al 3

Districte	PDC	Associacionisme	Bon veïnatge	Cultura/ Lleure	Educ./ Formació	Entorn habit.	Immig./Intercul.	Inserció sociol.	N. tecnologies	Prom. econòmica	Salut	Voluntariat	Altres*
Ciutat Vella	Barceloneta		1								2	3	
	Casc Antic			1				1			1	1	
Eixample	Sagrada Família	2	1	1	2	1	1	3	3	1	1	1	
Sants-Montjuïc	Poble Sec												
Sarrià - Sant Gervasi	Mans i Temps	3	3	3				2			1	1	
Gràcia	La Salut			3							2		1
Horta - Guinardó	Carmel Amunt	1	3	1	2	1	1		2		1	1	
Nous Barris	Ciutat Meridiana	1	1	1			1						
	Roquetes	1	1	1	1		3	2			2		
	Trinitat Nova	1	1	1	1	1	1		1		1	1	
	Verdum	2	2	3	1	3	1	2	3	2	2	2	
Sant Andreu	Baró de Viver	1	1	2	2			1	1				
St. Martí	Besòs-Maresme	1	1	2	2		1		1		2	1	
	Apropem-nos		1		2		3						
Número total de PDC que treballen l'àmbit		9	11	11	8	4	8	6	6	2	10	8	1

Font: elaboració pròpia.

Nota: En el cas del PDC La Salut, s'ha recollit, com en altres casos, la participació ciutadana com un altre àmbit específic.

Els àmbits d'actuació considerats dins de les prioritats en un major número de PDC han estat: bon veïnatge i cultura/lleure en 11 ocasions, salut en 10, associacionisme en 9, i educació/formació, immigració/interculturalitat i voluntariat en 8.

Com a àmbits menys vegades identificats dins de les prioritats trobem els de promoció econòmica, només abordat per 3 experiències, i el d'entorn i habitatge, només abordat a 4 experiències.

Els àmbits d'actuació que han aparegut més vegades com a prioritaris (amb una valoració d'1, de molt prioritari) són: bon veïnatge, en un total de 6 experiències, i associacionisme, immigració/interculturalitat, salut i voluntariat, en un total de 5 experiències.

Com a reflexions d'aquest apartat, podem dir que la informació recollida en les fitxes apunta que els PDC tenen tantes prioritats com projectes porten a terme. En aquest sentit, per fer l'anàlisi d'aquest ítem considerem important centrar-nos en els àmbits que han estat identificats menys vegades com a prioritaris.

Els àmbits menys prioritaris per al conjunt d'experiències són: la promoció econòmica, la inserció laboral, l'entorn i l'habitatge, i les noves tecnologies.

Amb el nivell d'informació que obtenim a través de les fitxes, no ens volem aventurar a treure conclusions, però sí a formular-nos algunes preguntes:

Per què, en el context i moment actual, clarament condicionat per la crisi econòmica, la promoció econòmica, la inserció laboral o l'habitatge no apareixen de manera generalitzada dins de les prioritats dels PDC? És per la dificultat d'aquests àmbits? És perquè es considera que són àmbits que superen la capacitat d'acció dels PDC? És perquè hi ha una desconexió entre les necessitats reals de les persones i la reflexió que s'impulsa des dels PDC? És perquè es considera que es necessiten macrorespostes i que no hi ha possibilitat de fer res des de la microresposta que pot aportar un PDC?

Per trobar resposta a aquestes preguntes, ens podria ajudar estudiar en profunditat les poques experiències que sí que estan treballant aquests temes i veure quin és el paper dels diferents actors (població i entitats, serveis públics i els propis agents econòmics del territori), i com s'ha donat el pas de la detecció de la necessitat a l'impuls del projecte.

3.9 SECTORS DE POBLACIÓ

Taula: Sectors de la població

Districte	PDC	Infància	Adolescents / Joves	Adults	Gent gran	P. nouvingudes	Dones	Població general	Altres*
Ciutat Vella	Barceloneta				1			2	
	Casc Antic	2	2		1			2	1
Eixample	Sagrada Família	1	1	2	1	1	1	1	
Sants-Montjuïc	Poble Sec	1	1	1	1	1	1	1	
Sarrià - Sant Gervasi	Mans i Temps	2			1	3		3	3
Gràcia	La Salut			2	3			1	
Horta - Guinardó	Carmel Amunt	3	3	1	1	3	1	1	
Nous Barris	Ciutat Meridiana	1	1	1		1		1	
	Roquetes	2	1					2	
	Trinitat Nova	1	1	1	1		1	1	
	Verdum	1	1	2	1	1	2	1	
Sant Andreu	Baró de Viver							1	
St. Martí	Besòs-Maresme	3	1	1	1	1	1	1	1
	Apropem-nos	1				3		2	
Número total de vegades en què s'identifica com a col·lectiu prioritari		11	9	8	10	8	6	14	3

Font: elaboració pròpia.

Nota: Com a categoria «Altres» han estat identificats, els discapacitats (al PICA del Casc Antic) i el teixit associatiu (al PDC Besòs-Maresme).

Veient el conjunt d'experiències de la ciutat, entre els col·lectius localitzats dins de les prioritats dels PDC, s'ha identificat majoritàriament:

- la població en general, en un total de 14 experiències.
- la infància, en un total d'11 experiències.
- la gent gran, en 10 de les experiències.
- els adolescents i joves, en 9 experiències.

Si fem l'anàlisi intentant saber en quantes ocasions aquests col·lectius han estat valorats amb la màxima prioritat, és a dir, amb una valoració d'1, trobem alguns canvis en el número total de les experiències que donen aquesta valoració:

- la gent gran i la població en general, en 9 experiències.
- els adolescents i joves, en 7 experiències.
- la infància, en 6 experiències.

Cal destacar el cas del PDC Barceloneta perquè centra les seves prioritats en la gent gran i en la població en general, per tal d'impulsar accions adreçades a aquesta gent gran.

També cal destacar el col·lectiu dels discapacitats, que és definit com a prioritari al PICA del Casc Antic.

3.10 OPORTUNITATS I FORTALESES

Taula: Oportunitats i fortalezes per districte

Districte	PDC	Síntesi dels objectius
Ciutat Vella	Barceloneta	O/F: Dimensió del barri (territori abordable). Teixit associatiu. Identitat de barri. Lideratges en actiu.
	Casc Antic	O/F: Incorporació i/o recuperació d'entitats i recursos públics del territori. Agents culturals potents al territori. Les noves comissions de treball repensades a partir de la renovació. Els nous projectes i la seva metodologia. La metodologia de treball del nou model, basat en principis de treball comunitari, que aconsegueix interessar un ventall d'agents més ampli. Implicació de les tècniques del PDC.
Eixample	Sagrada Família	O: Coordinació i treball en xarxa (veïnat/entitats/serveis). Aposta política i social per les accions comunitàries. Suport econòmic/tècnic de les administracions. Treball en clau proactiva, d'oportunitat. F: Coordinadors d'entitats com a impulsors. Teixit social sensible a necessitats i oportunitats. Alt nivell de participació a les comissions.
Sants-Montjuïc	Poble Sec	O/F: Diversitat i dinamisme en el teixit social i associatiu. Motivació pel treball en xarxa i comunitari per part dels agents. Alta participació veïnal en les activitats. Es generen relacions de confiança i els espais són oberts.
Sarrià - Sant Gervasi	Mans i Temps	O/F: La diversificació del projecte (diferents àmbits d'actuació), permet donar resposta a demandes en el districte que abans no es rebien.
Gràcia	La Salut	O/F: Espais i actes que generen identitat i aglutinen (Festa Major, Parc Güell). Entitats i serveis amb voluntat de fer treball comunitari. L'esport com una oportunitat de generar aquest treball. Bones instal·lacions als casal de barri. Activitats i entitats, i referents, susceptibles d'encabir joves. Grups de joves amb voluntat de treball comunitari.
Horta - Guinardó	Carmel Amunt	Incorporació del projecte GIM (Grups d'Interacció Multicultural) de la CONFA-VC. Possibilitat d'inici d'activitats d'intercanvi derivades de la situació econòmica actual.
Nous Barris	Ciutat Meridiana	O/F: Creació del grup comunitari. Incorporació del procés d'avaluació. Participació de les escoles a projectes concrets.
	Roquetes	O/F: La implicació de serveis del territori i de les entitats. El treball en xarxa que es genera.
	Trinitat Nova	O: Urban (inversió de la UE al barri) / Remodelació (nou impuls econòmic, social i cultural al barri) / Obertura d'un nou Casal de Barri. F: Equip tècnic. Experiència (des de l'any 1997). Aliances.
	Verdum	O/F: Consolidació i ampliació de determinats projectes (Espai Familiar, Dimecres Culturals...) / Obertura d'un equipament públic municipal que es gestionarà pel propi teixit associatiu. / Articulació d'accions puntuals, d'ocupació, formació i inserció laboral. / Voluntat d'obertura de la nova junta de l'AVV.
Sant Andreu	Baró de Viver	O/F: L'aprovació de la llei de barris 2010-2013 pot obrir oportunitats per abordar les problemàtiques del territori d'una manera més integral, amb possibilitat de nous projectes, etc.
St. Martí	Besòs-Maresme	O: Possibilitat d'interrelacions entre entitats, serveis i persones del barri. Finançament de les administracions i obertura al finançament privat. Plans d'ocupació per reforçar la comunicació del PDC. Moment de reflexió sobre la identitat del PDC. F: Implicació de veïns en l'òrgan de gestió del PDC. Joves als espais de decisió. Equip professional cohesionat.
	Apropem-nos	O/F: Treball conjunt entre entitats i serveis. Projecte consolidat. Potencial per desenvolupar noves línies de treball i implicar més agents del barri.

Font: elaboració pròpia.

De manera general, a partir del recull de les fitxes, varies experiències identifiquen com a oportunitats i fortaleeses elements relacionats amb la pròpia metodologia de treball dels PDC, com podrien ser el treball conjunt i en xarxa entre entitats, veïns/veïnes i serveis.

El fet de tractar-se de projectes consolidats també és valorat com una fortaleesa per part d'algunes experiències: Apropem-nos (2000) i Verdum (2002).

La implicació d'entitats i veïns/veïnes, que s'expressa de diferents maneres, com per exemple amb la participació activa en comissions i projectes, etc. també es valora com una fortaleesa per varies experiències.

Més enllà de la informació que poden aportar les fitxes, segons informacions aportades directament per les experiències, des del punt de vista de la gestió i el finançament, el fet de tenir accés a plans d'ocupació, o a l'avançament de diners per part d'entitats que hi participen, també és valorat com a fortaleesa i/o oportunitat.

Si entrem en detall en algunes experiències, trobem les següents oportunitats i fortaleeses que ens han semblat més específiques de les experiències en concret:

- Canvi en la metodologia de treball, treball a partir de les comissions, incorporació i reincorporació d'entitats i serveis del barri al PDC. (PDC PICA)
- Creació d'un grup comunitari del PDC i introducció de criteris d'avaluació i avaluacions compartides de les accions desenvolupades. (PDC Ciutat Meridiana)
- Inici d'un procés participatiu per a la definició d'usos d'un local social que està implicant de manera activa diferents entitats i grups. (PDC Verdum)
- Moment de reflexió sobre la identitat del PDC, què és, quin paper juguen entitats, veïns i administracions, i per què ha de servir, etc. (PDC Besòs - Maresme)
- Incorporació del projecte GIM (Grups d'Interacció Multicultural) de la CONFAVC, possibilitat d'inici d'activitats d'intercanvi derivades de la situació econòmica actual. (PDC Carmel)
- Oportunitat de mobilitzar i incorporar recursos externs al PDC. (els PDC Baró de Viver i Trinitat Nova, amb els projectes Llei de Barris i Urban, respectivament)

3.11 AMENACES I DEBILITATS

Amb la present graella presentem el recull d'amenaces i debilitats recollits a les fitxes.

Taula: Amenaces i debilitats per districte

Districte	PDC	Síntesi dels objectius
Ciutat Vella	Barceloneta	A/D: Retalls de finançament del procés. Relleu de lideratges de les associacions. Canvi urbanístic i arquitectònic que pot comportar canvis poblacionals. Dependència del suport tècnic.
	Casc Antic	A/D: Manca d'informació i formació dels promotors (entitats, Ajuntament...) en relació a què és un PDC (dificulta el treball /crea falses expectatives). Falta organització que s'adeqüi a la transformació de les comissions, dels projectes i a l'evolució actual del pla, i que permeti obtenir més recursos. Resistència al canvi de model de gestió de projectes que s'ha deixat enrere (veuen en el PDC una plataforma per obtenir recursos). Confusió entre què és una entitat de segon grau i què és un PDC. La mentalitat instal·lada que qui contracta és qui ha de manar el personal i ha de controlar i decidir la destinació dels diners. Els problemes històrics pendents de solució en el territori (equipaments, residència d'avis...).
Eixample	Sagrada Família	A: Absència d'una definició/noció clara de què és un PDC (límits, objectius) per part de les administracions impulsores. Incoherències polítiques/administratives en la posada en pràctica d'un PDC. Retard en el pagament de les subvencions atorgades. D: La comunicació/difusió externa del treball del PDC (com arribar als veïns/ïnes no organitzats/ades). Poder donar resposta efectiva als reptes i a les necessitats del territori. La participació de col·lectius específics (joves, persones nouvingudes) als espais de treball del pla.
Sants-Montjuïc	Poble Sec	A/D: Carència de disposició d'un equip tècnic si no d'un sol tècnic per a la dinamització del PDC. Falta de recursos i massa retard en els pagaments compromesos per l'administració. Percepció-imatge de poc compromís per part de l'administració a conseqüència del retard en els pagaments de les subvencions.
Sarrià - Sant Gervasi	Mans i Temps	A/D: Crisis en voluntariat, falta de compromís, durabilitat indefinida en la vinculació dels usuaris.
Gràcia	La Salut	A/D: Dèficits en: cohesió social, associacionisme, comerciants, entitats que treballen l'àmbit cultural i de difusió del que fan, associacions per a joves, espais públics de trobada i espais esportius de lliure accés. Desaprofitament dels equipaments. Casals de barri estigmatitzats com a casals per a gent gran. Dificultat del territori (barri dividit en 2 parts per la distribució d'alguns equipaments –santuari St. Josep de la Muntanya– i l'orografia del terreny –desnivell pronunciat–). Debilitat en la comunicació entre l'administració pública i els ciutadans i les ciutadanes.
Horta - Guinardó	Carmel Amunt	A/D: Limitació horària i dificultats de gestió de l'espai compartit amb un servei municipal. Retard en els ingressos corresponents a les subvencions de les administracions. Falta de lideratge per part de les entitats, risc d'excessiva delegació en els tècnics. Poca comunicació interna en les entitats. Falta de valoració dels processos de treball comunitari, sobrevaloració dels aspectes quantitatius de les activitats per part de les administracions.

Nous Barris	Ciutat Meridiana	A/D: Poca cultura de treball conjunt. Pocs recursos. La comunicació interna i cap enfora del PDC.
	Roquetes	A/D: Factor temps (caure en inèrcies/ dinàmiques repetitives). Arribar a nous actors i població en general com a nous participants.
	Trinitat Nova	A: 1) Protagonisme excessiu dels tècnics: perill que els professionals i els tècnics acabin substituint la participació que volen promoure. 2) Dificultats en el treball en xarxa: reducció de la disposició al treball en xarxa per part de l'administració. 3) Manca de relleu generacional: hi ha un buit generacional al PDC, franges d'edat infrarepresentades, i d'altres no incorporades al treball associatiu. D: 1) Cultura de la participació: l'individualisme constitueix un dels principals obstacles per un procés de participació com el que es vol impulsar. No s'ha estat capaç d'impulsar una cultura de la participació prou forta. 2) Manca de recursos: per desenvolupar projectes a llarg termini i per consolidar els que s'impulsen actualment per respondre a necessitats del barri. 3) Saturació dels professionals: l'aportació de mestres, metges i infermeres, educadors socials i professionals de serveis socials és clau per al pla comunitari, i es veu dificultada per les seves càrregues de feina.
	Verdum	A/D: Retard en els terminis de cobrament dels convenis/subvencions per part d'algunes administracions, la qual cosa comporta dificultats per fer front al pagament de les nòmines del personal contractat i el desenvolupament d'alguns projectes. Dèbil implicació de la comunitat en alguns projectes.
Sant Andreu	Baró de Viver	A/D: Escassos recursos econòmics .Població juvenil amb problemes en la nova situació de crisi.
St. Martí	Besòs-Maresme	A: Retard en rebre les subvencions atorgades per part de les administracions. Confusió sobre les finalitats del PDC. D: Comunicació interna i externa. Canvi continuat, al llarg dels anys, dels tècnics i referents de les administracions. Falta d'un pla estratègic.
	Apropem-nos	A/D: Limitada participació de persones immigrades en l'estructura organitzativa. Poca participació per part d'algunes entitats de la xarxa d'entitats. Poc seguiment de les propostes d'actuació sorgides en les jornades de convivència. Possible pèrdua del recurs dels educadors APC.

Font: elaboració pròpia.

Fent una síntesi de les fitxes recollides, podem classificar les amenaces i dificultats recollides en les fitxes, amb algunes excepcions, en tres grans categories:

- les que es deriven del rol o acció de les administracions.
- les que es deriven de les característiques de la població.
- les que es deriven de la metodologia de treball.

Amenaces i dificultats derivades del rol de les administracions en el procés:

- El sistema de cobrament de les subvencions. El finançament en ocasions és considerat com a insuficient, però un problema força generalitzat és el temps de retard amb què es cobra, una amenaça per a 6 de les experiències. Quan els preguntem què fan per resoldre aquest problema, la resposta generalitzada és el demanar crèdits o aconseguir l'avançament de diners per part de les entitats.

- La poca claredat en el missatge de què és i per a què ha de servir un pla comunitari. Aquesta amenaça es fa explícita en 2 experiències, encara que podem constatar que és un problema identificat en d'altres (segons les informacions rebudes i les trobades per part de l'IGOP amb els PDC).
- Els canvis de professionals de l'Ajuntament en els processos també es considera una debilitat, inclús una amenaça quan deixen d'assumir un rol dinamitzador important de determinats projectes, com és el cas dels APC al projecte Apropem-nos.
- Dificultats en el treball en xarxa: reducció de la disposició al treball en xarxa per part de l'administració. (PDC Trinitat Nova)

Amenaces i debilitats derivades de les característiques de la població i les entitats amb les quals es treballa:

- Poca cultura del treball conjunt.
- Poca o cap participació per part d'algunes entitats, serveis i determinats col·lectius del territori, per exemple, el cas dels nouvinguts en els espais d'organització d'activitats i reflexió.
- Manca de relleu generacional: hi ha un buit generacional important en el pla comunitari. Hi ha franges d'edat infrarepresentades i d'altres que ni tan sols s'han incorporat al treball en xarxa. (PDC Trinitat Nova)

Amenaces i debilitats derivades de la metodologia de treball:

- Poca comunicació interna i cap enfora del PDC. S'identifica la manca d'eines i metodologies per abordar aquest tema que es considera clau per incorporar noves persones als PDC, amb més participació i implicació, i per millorar la coordinació i el sentiment de pertinença al projecte per part dels que ja hi participen.
- Protagonisme excessiu dels tècnics: perill que els professionals i els tècnics acabin substituint la participació de la població. (PDC Trinitat Nova)

3.12 ASPECTES EN QUÈ CAL APROFUNDIR

Districte	PDC	Aspectes en què cal aprofundir
Ciutat Vella	Barceloneta	Obrir el pla a d'altres col·lectius, anar més enllà del col·lectiu gent gran, treballar temes com la immigració, el gènere, etc. i integrar-ho.
	Casc Antic	Clarificar els rols dels promotors del conveni i dels professionals de l'equip tècnic i la seva relació amb els promotors del conveni. Cal fer pedagogia del que és el treball comunitari i la metodologia dels plans. Cal aprofundir en els espais històrics: àrea d'infància i de joves.
Eixample	Sagrada Família	Estratègies de comunicació i difusió de la tasca del pla a l'exterior. La implicació (apropament a) de ciutadans no organitzats a les comissions del PDC. La concreció de projectes desenvolupats per les comissions que donin resposta a les necessitats.
Sants-Montjuïc	Poble Sec	Autonomia i operativitat dels grups. Comunicació i difusió del PDC per aconseguir més participació.
Sarrià - Sant Gervasi	Mans i Temps	Cohesió social, implicació dels agents socials dels sectors, motivació dels participants.
Gràcia	La Salut	Generar coneixement i treball conjunt entre les persones / entitats / serveis per crear objectius comuns i aprofundir en la identitat de barri. Fomentar les relacions intergeneracionals. Optimitzar l'ús dels equipaments. Donar suport a la creació de recursos associatius i comunitaris per a joves.
Horta - Guinardó	Carmel Amunt	Afavorir la participació del grup promotor a les comissions de treball. Enfortir el grup promotor.
Nou Barris	Ciutat Meridiana	Comunicació. Dinàmica i programació del pla comunitari.
	Roquetes	Treballar la interculturalitat i arribar més a la població nouvinguda.
	Trinitat Nova	1) Major comprensió per part de les administracions respecte a les necessitats de la Trinitat Nova. 2) La dinamització socioeconòmica: per deixar de ser un barri dormitori, cal un teixit econòmic i comercial que avui no existeix. 3) Major autonomia del teixit associatiu: teixit associatiu encara feble, causa i conseqüència alhora de les dificultats per fomentar la participació.
	Verdum	Cercar estratègies per incorporar veïns i veïnes al procés. Cercar altres fonts de finançament alternatives a l'administració. Avaluació i seguiment del procés.
St. Andreu	Baró de Viver	Treballar i potenciar el comerç del barri. Treballar en la reducció de l'índex d'atur. Apoderament de nous lideratges dins del barri
St. Martí	Besòs-Maresme	Treball sobre la comunicació cap al barri i entre els diferents espais de participació del PDC. Trobar noves formes de participació. Apropament als joves. Creació d'un pla estratègic.
	Apropem-nos	Reforçar la xarxa comunitària (d'entitats i serveis). Xarxa de suport al barri per temes de feina, habitatge, etc. Organització. Difusió i comunicació interna i cap a fora. Desenvolupar eines d'avaluació específiques.

Font: elaboració pròpia.

Tal i com veiem en la taula resum de les fitxes, els aspectes sobre els quals cal aprofundir són molt diferents entre les experiències; tot i això, sí que podem identificar alguns aspectes que es repeteixen:

- Implicar determinats col·lectius en el procés: la població del territori no organitzada, els nouvinguts o les entitats que normalment no participen.
- La millora de la comunicació (també ha estat identificada com una debilitat).
- La resposta real a les necessitats detectades des dels PDC. Són varies les experiències que identifiquen aquesta necessitat i que la concreten en la seva realitat, com seria el cas del Bon Pastor: per generar activitat econòmica i ocupació, l'Apropem-nos: per millorar la xarxa de suport en temes d'habitatge i treball, o Sagrada Família, que ho formula de genèricament. Parlar de respostes reals és parlar d'impacte de les accions, en aquest sentit només són 2 les experiències que recullen aquesta necessitat d'avaluar les accions: Verdum i Apropem-nos.

3.13 BONES PRÀCTIQUES TRANSFERIBLES A D'ALTRES PROJECTES

Districte	PDC	Aspectes en què cal aprofundir
Ciutat Vella	Barceloneta	Difusió del procés al barri (butlletí informatiu, participació als mitjans del barri). / Vincular un banc del temps a un projecte de voluntariat. / Recuperació de la memòria col·lectiva. Menys és més. Perdre la por a ser pocs, etc. Acceptar-ho i repensar estratègies. Valorar el procés més enllà dels resultats.
	Casc Antic	Procés de renovació que es va fer el 2008 (renovació de base social i metodologia de projectes propis).
Eixample	Sagrada Família	Projecte Rutes de Salut-Caminant fem salut. Consolidació de la taula de salut com a plataforma de trobada i treball en xarxa entre els agents socials i sanitaris del territori. Convergència de sinergies comunitàries al barri (existència de l'equipament Espai 210, Coordinadora d'Entitats, Festa Major i PDC) que es potencien les unes a les altres.
Sants-Montjuïc	Poble Sec	Sensibilitzar el veïnat a l'espai públic. L'ús de les arts escèniques en activitats de sensibilització.
Sarrià - Sant Gervasi	Mans i Temps	Cohesió social, implicació dels agents socials dels sectors, motivació dels participants.
Gràcia	La Salut	Implicació de serveis (escoles, CAP) en projectes del PDC. / Treballar a partir d'un bon diagnòstic del barri. / Voluntat de les persones que formen part del barri per fer treball comunitari.
Horta - Guinardó	Carmel Amunt	Metodologia: la participació com a procés educatiu i la promoció com a forma d'assumir responsabilitats amb la incorporació de tècnics, veïns/veïnes i administracions per aconseguir pluralitat d'actors en els espais de participació. Portal de barri i butlletí com a eines per informar i promoure la participació. Els recorreguts al mercat com a experiència de treball conjunt entre el mercat, el centre de salut, els usuaris amb problemes mentals i el CEIP.
Nou Barris	Ciutat Meridiana	Treball en xarxa per a projectes concrets entre associacions, serveis públics i veïns/veïnes (exemple: Agafa la bola i apunta, en què participen 5 escoles).
	Roquetes	El treball per crear confiança entre els diferents actors participants. Prioritzar les necessitats compartides per treballar d'una manera conjunta.
	Trinitat Nova	1) Tractament integral i intergeneracional del procés comunitari, aspectes urbanístics (remodelació i patis interiors), econòmics, socials, culturals, des del procés de remodelació, fins a l'animació sociocultural... 2) Participació directa i mixta de veïns, tècnics, professionals de La Salut, l'educació i els serveis socials en l'elaboració i en l'execució de projectes. 3) Relacions amb tot tipus d'institucions de dins i de fora del barri, que col·laboren en projectes concrets, tant en el finançament, com en el suport logístic, tècnic i polític.
	Verdum	Espai Familiar de Verdum: per a famílies amb infants de 0 a 3 anys. Es debat amb les famílies temes relacionats amb la criança, el treball en xarxa amb d'altres recursos... (EIPI, serveis socials...) Grup dels Dimecres Culturals: inicialment es tractava d'una sortida cada últim dimecres de mes i, actualment, els integrants s'estan implicant en la preparació de les sortides, en la creació d'un bloc del grup i participen en d'altres projectes del pla. Ser gran a Verdum: taula tècnica amb els recursos que treballen –directament o indirecta- amb gent gran. Circuit de comunicació i traspàs d'informació i de seguiment de casos. Es divideix en dues comissions: 1) informació, coordinació i participació; 2) reflexió i formació. Barri obert: treballar les relacions entre gent de diferents cultures a partir de punts de trobada creatius (ex.: exposició de fotografies del lloc d'on venim amb aportades per veïns/veïnes, sessió de contacontes d'arreu amb veïns/veïnes d'aquí.

St. Andreu	Baró de Viver	Els projectes consolidats han de partir de les propostes del propi barri. Treball en comissions / Treballar en els nous lideratges
St. Martí	Besòs-Maresme	Dinamització d'espais de participació: respecte pel torn de paraula, presa d'acords i seguiment, donar protagonisme a tothom que participi. Projecte Voluntaris pels Grans com a projecte generat per una real participació conjunta entre veïns/veïnes, entitats i serveis.
	Apropem-nos	Entresons: La dinàmica del propi espai i la seva organització fomenta molt la interculturalitat. / Te i Cafè: Espai de reflexió des de la proximitat (encara que es vol aconseguir més participació). / Punt d'acollida; S'ha anat perfeccionant. / Espai de reforç de català per a joves: Combina classes i sortides de coneixement del barri. Hi participen molts agents: aules d'acollida dels IES i escoles, una escola concertada proporciona alumnes voluntaris d'ESO, educadors del programa APC, el programa de reagrupament familiar.
Sarrià - St. Gervasi	Mans i Temps	-

Font: elaboració pròpia.

En relació a les bones pràctiques identificades pels PDC, segons es recull en les fitxes, en podem fer una breu síntesi agrupant-les en 3 grups:

- un conjunt de pràctiques generalitzades que es deriven de la pròpia metodologia de treball.
- un conjunt de projectes concrets desenvolupats en alguns PDC.
- un conjunt de metodologies o tipus específics i concrets de treball identificats per algunes experiències.

En relació al primer grup, identificaríem el treball en xarxa, el treball conjunt, l'aprofitament i la coordinació amb les accions que ja es desenvolupen al territori al marge del PDC, la implicació dels serveis del territori, i la prioritització i el disseny de projectes a partir de les necessitats detectades conjuntament, entre d'altres.

En relació al segon grup, les pròpies experiències destaquen els següents projectes:

- PDC Barceloneta: Vincular el Banc del Temps a un projecte de voluntariat.
- PDC Sagrada Família: Rutes de Salut - Caminant fem salut.
- PDC Besòs-Maresme: Voluntaris pels grans.
- PDC Carmel: Projecte Recorreguts pel mercat: una experiència que s'ha treballat conjuntament entre comerciants, alumnes dels CEIP, el centre de salut mental i els serveis.
- PDC Verdum: Espai familiar (famílies amb infants de 0 a 3 anys) / Dimecres culturals (implicació de les persones

en l'organització) /Taula tècnica: Ser gran a Verdum / Barri obert: punts de trobada creatius per a l'apropament de persones de diferents cultures (certa similitud amb històries de vida, fotos d'on vénen).

- PDC Apropem-nos: Projectes Entresons i Te i cafè: per a l'apropament de cultures es generen trobades a partir d'activitats musicals o de reflexió. / Projectes d'acollida: Punt d'acollida, espai de reforç de català per a joves, que es treballa amb les escoles i voluntaris, i educadors de serveis socials.

En relació al tercer grup, conjunt de metodologies i formes de treball específiques aplicades per part de les diferents experiències, destacaríem:

- Estratègia de comunicació, butlletí, participar dels mitjans del barri, etc. (PDC Barceloneta)
- Ús de l'espai públic per a accions de sensibilització. Utilització de les arts escèniques. (PDC Poble Sec)
- Treball per generar confiança. (PDCRoquetes)
- Tractament integral i intergeneracional del procés comunitari. (PDC Trinitat Nova)
- Treball en els nous lideratges. (PDC Baró de Viver)
- Tècniques en la dinamització de les reunions, aprendre a respectar i escoltar a l'altre, aportar de manera constructiva, etc. (PDC Besòs-Maresme)

IV. Conclusions

Els plans comunitaris són, i els hem de definir així, processos relacionals entre els actors d'un territori que tenen com a objectiu el seu millorament i la seva transformació. En aquest sentit, per tal d'extreure conclusions ens hem de remetre a elements com la temporalitat, la definició del punt de partida i del punt on volem arribar i la complexitat (del context, del moment històric, de les relacions de poder), entre d'altres elements. No disposar d'informació àmplia sobre tot això ens ha de fer mantenir certa prudència a l'hora de formular conclusions i és d'aquesta manera que redactem i esperem que siguin llegides les línies que presentem a continuació.

Les presents conclusions parteixen de l'anàlisi de les informacions i reflexions que han aportat els tècnics dels PDC i/o membres d'entitats a través de les fitxes identificatives de les accions comunitàries, complementades amb informacions obtingudes de converses que s'han donat al llarg del 2009. També hem de remarcar que les fitxes identificatives en les quals se centra aquest informe van ser omplertes exclusivament per les 14 experiències que actualment tenen finançament municipal adreçat als PDC.

Sota el nom de plans comunitaris a la ciutat de Barcelona existeixen projectes de treball conjunt i en xarxa fonamentats en la participació d'entitats i serveis, i, en gran part del casos, també en la participació de veïns/veïnes. Aquests projectes són, per tant, processos relacionals que es desenvolupen de maneres molt diferents en el conjunt de les experiències. En uns casos, el fet d'incorporar la població del territori, d'aconseguir la seva implicació i el seu lideratge, és un fet consolidat, inclús han estat els veïns / les veïnes els que han fet la proposta a l'administració per impulsar el PDC, com ha passat, per exemple, a Baró de Viver o Sagrada Família; en d'altres casos és un objectiu que es vol començar a treballar, com el de Mans i Temps de Sarrià-St. Gervasi.

Entre els factors que ajuden o dificulten aquesta implicació dels diferents actors, segons les informacions analitzades, podem identificar la claredat del missatge donat entorn als PDC, les expectatives generades per part de l'administració i/o les entitats promotores, així com els passos inicials donats en el moment de la seva posada en marxa.

Experiències amb un colideratge ciutadà clar des dels inicis han aconseguit nivells de consolidació significatius, quant a participació i accions desenvolupades. També hem de tenir en compte que aquests barris disposaven de certa vertebració del teixit associatiu del territori (Roquetes o Poble Sec, per exemple). El fet de millorar la qualitat i quantitat d'aquesta participació, és a dir, de materialitzar-la en la coresponsabilització d'entitats i persones, en la participació activa en les reflexions conjuntes, en l'impuls de projectes i en un increment del número d'aquests participants, així com d'aconseguir un major impacte de les accions sobre les problemàtiques detectades, continua sent un repte per a tots els plans comunitaris.

Les experiències en les quals hi havia un teixit associatiu més dèbil i amb poca tradició de treball conjunt, i en què l'impuls ha recaigut de manera més central en les administracions, han tingut més dificultats en arrencar i definir quin paper podia jugar cadascú en aquest procés. Entre aquestes experiències trobaríem les de La Salut a Gràcia, la de Besòs-Maresme, o la de la darrera etapa del PDC Ciutat Meridiana. Al mateix temps, hem de destacar que el treball en visió de procés a mig termini, i la flexibilitat i adaptabilitat en les maneres de fer, estan permetent avançar i consolidar el projecte conjunt en aquestes experiències.

Parlar de relacions és parlar d'organització i, en aquest sentit, la fitxa identificativa no ens aporta la suficient informació com per poder fer-nos una idea clara de com s'organitzen els PDC en el conjunt de la ciutat.

L'organització dels PDC, segons les informacions que ens han aportat, també és molt diversa i se centra normalment en el treball en comissions per temàtiques d'interès o necessitats detectades; aquestes comissions compten amb la participació de serveis, de veïns/veïnes (organitzats/ades o no en associacions) o d'ambdós alhora. Segons ens expliquen, els PDC també han anat evolucionant en relació a la seva organització i gestió. Models d'organització que en moments determinats han estat valorats per part de les pròpies experiències com a fràgils o incomplets han estat modificats pels propis participants i tècnics dinamitzadors. Com a exemples d'aquest fet, podem posar el PICA del

Casc Antic o el PDC Ciutat Meridiana. El primer, està intentant promoure un altre model de gestió més fonamentat en el treball conjunt i menys centrat en la gestió particular de recursos per part de les entitats, malgrat les resistències que això genera. El segon, està experimentant la creació d'un espai de participació més obert al barri i més ampli que el conjunt d'entitats promotores del PDC, l'anomenat Grup Comunitari, que, de fet, ja funciona en d'altres PDC.

Per tal que aquests espais o comissions funcionin, els PDC compten amb professional que els dinamitzen, els anomenats tècnics o tècniques comunitàries. En els diferents PDC de la ciutat el número de professionals dinamitzadors és variable, a l'igual que les seves hores de dedicació. Analitzant el conjunt de dades dels PDC de la ciutat podem apuntar una tendència clara a partir del 2005 en l'impuls de PDC amb un únic dinamitzador/ora.

A partir de trobades mantingudes entre l'IGOP i alguns equips tècnics dels PDC podem constatar l'existència de cert sentiment de soledat, pressió i desbordament, sobretot entre els tècnics que treballen sols, ja que en ells/elles recau el pes de transmetre què és un PDC als diferents actors, la gestió dels conflictes quotidians, la necessitat d'incorporar noves persones, etc.

Un element a analitzar no recollit en la fitxa seria el de la mobilitat i rotació dels tècnics i tècniques dels PDC, així com la casuística d'aquest fet. Partim de la hipòtesi que a menys claredat a l'inici del procés de quins són els diferents rols, major és la rotació o l'abandonament d'aquests professionals.

Si fem una anàlisi quantitativa en relació a la participació aconseguida en el marc dels PDC podem extreure algunes dades que també hem de prendre amb prudència. El número de serveis i d'entitats participants als PDC, és molt divers, i va des dels 11 als més de 50 membres. La tipologia també és molt diversa, des del petit comerç a grans fundacions, o des de grups informals de veïns a associacions de segon nivell. Analitzar en profunditat la tipologia d'entitats i els serveis participants, ens podria aportar molta informació de com funcionen els diferents plans comunitaris. Tenim la hipòtesi que, entre les experiències en què les entitats vinculades al barri tenen un major protagonisme i les experiències

en què el protagonisme el tenen les entitats/associacions prestadores de serveis, les dinàmiques de participació veïnal són totalment diferents.

El número de serveis implicats en els diferents PDC també és molt diferent i seria de gran utilitat poder aprofundir en com s'ha donat aquest procés d'apropament i/o incorporació als plans per part d'aquests serveis.

El número de projectes que es desenvolupa en els PDC va dels 4 als 10 projectes. Com dèiem a l'apartat corresponent, considerem que aquesta informació pot generar confusió si s'analitza de manera descontextualitzada. No totes les experiències donen la categoria de projecte al mateix conjunt d'activitats, i els recursos econòmics i els actors implicats en cadascun d'aquests projectes també són molt diversos.

Entrem ara en la valoració del funcionament que han fet les experiències de si mateixes, és a dir, en els aspectes positius i negatius identificats, així com en els aspectes sobre els quals els cal aprofundir.

Entre les principals dificultats o amenaces identificades pel conjunt d'experiències hem de destacar principalment dos grups, les que es deriven del paper de l'administració local i les que es deriven de la metodologia de treball.

En el primer d'aquests dos grups trobem com a dificultats o amenaces, el sistema de finançament dels PDC, el rol assumit per l'administració i la possible descoordinació dels PDC amb altres projectes municipals.

Mentre que el finançament dels PDC per part de l'administració es valora positivament, la manera de fer-ho s'identifica com una dificultat. Normalment les subvencions es cobren ben avançat l'any, i aquest fet genera problemes a les entitats gestores per fer-se càrrec de les despeses de contractació del personal dinamitzador, o per avançar les despeses dels projectes. D'altra banda, el fet de concentrar la major part del pressupost en el darrer període de l'any, dates molt properes a la finalització del període de justificació, també genera tensions. S'ha de remarcar que trobar una solució a aquesta dificultat hauria de passar per la planificació dels pagaments per part de les dues administracions cofinançadores, l'Ajuntament i la Generalitat. L'Ajuntament,

segons les informacions rebudes, paga normalment el 100% de la subvenció cap a la meitat de l'any o a prop del període de vacances d'estiu. La Generalitat de Catalunya fa una bretxa cap al mes de novembre i no fa efectiva la major part de la subvenció fins finalitzat l'any d'execució de l'activitat.

En relació a l'altra dificultat, el rol assumit per l'administració local, podríem dir que apareix en el moment en què la població d'un territori rep missatges contradictoris en relació a què és el PDC i quin paper han de tenir les entitats i l'administració en aquest procés, normalment provinents de diferents serveis o tècnics municipals. En aquest sentit, amb la incorporació de la figura del tècnic de barri per part de l'Ajuntament, s'obre una nova etapa, a valorar en un futur.

En relació a d'altres dificultats o amenaces en què l'administració juga un paper, s'ha identificat la descoordinació amb els PDC d'altres programes desplegats pel municipi. Aquest seria el cas de duplicitats o desconexió de projectes emmarcats en la llei de barris, que es van desplegar sense tenir en compte l'existència d'espais de treball conjunt i transversal entre els diferents serveis del territori que portaven anys funcionant a partir dels PDC. També s'ha de remarcar que aquesta situació ha millorat de manera progressiva i que, actualment, determinades accions com els plans d'ocupació, s'estan articulant tenint en compte els espais de treball conjunt que ja existeixen.

Un altre exemple d'aquesta possible descoordinació estaria relacionat amb el desencaixament entre projectes genèrics de ciutat i projectes concrets de barri articulats a partir del PDC, aquest podria ser el cas del projecte Visites guiades al mercat del Carmel. Inicialment aquestes visites partien d'un projecte conjunt entre el mercat municipal del Carmel, el centre de salut, usuaris amb problemes mentals i els CEIP; actualment han deixat de fer-se ja que les visites als mercats passaran a desenvolupar-se d'una manera més centralitzada i estandaritzada al conjunt de mercats municipals de la ciutat a través de la concessió a una empresa externa. En aquest punt podem veure les dificultats i la complexitat que pot suposar fer compatibles objectius de procés i organització comunitària, amb objectius de planificació en l'àmbit de ciutat.

En relació a les dificultats derivades de la metodologia de treball, s'identifiquen, per part de les experiències, la de promoure la comunicació interna i externa, la d'aconseguir una major implicació i participació de determinats actors

(població que normalment no participa o nouvinguts, per exemple), així com la necessitat de poder mesurar i avaluar l'impacte de les accions.

És interessant veure com en el conjunt de la ciutat alguns PDC han actuat per tal de resoldre aquestes dificultats de comunicació, de treball amb nouvinguts, etc., gestions que la resta de PDC de la ciutat desconeixen. Sense cap dubte, generar espais d'intercanvi entre experiències, podria ajudar molt al desenvolupament del conjunt dels PDC de la ciutat.

Com a oportunitats i fortaleeses, volem destacar que molts PDC identifiquen els aspectes positius que pot aportar la pròpia metodologia del treball comunitari, a més de les pràctiques concretes i millores metodològiques que anomenàvem al paràgraf anterior.

Finalment, tanquem aquestes conclusions amb l'últim ítem recollit a la fitxa: aspectes en què cal aprofundir. Molts d'aquests aspectes han estat identificats també a l'apartat d'amenaces i dificultats: la comunicació, la implicació i la participació de determinats col·lectius, etc. que junt amb el fet de poder donar resposta a les necessitats identificades en el territori i de desenvolupar projectes que tinguin un efecte directe sobre aquestes problemàtiques existents, esdevenen uns dels principals reptes dels PDC en un moment socioeconòmic marcat per la crisi. El desplegament de projectes que treballin aquests aspectes és una preocupació i un repte que actualment no té resposta.

Potser aquesta resposta a la situació actual podrà venir de l'intercanvi entre els plans comunitaris amb d'altres accions comunitàries que plantegen pràctiques d'economia solidària, com les xarxes d'intercanvi o les cooperatives de consum, però això només serà possible si som capaços de generar sinergies entre aquests actors, entre aquestes experiències, i si som capaços de sistematitzar i difondre els aprenentatges que anem assolint.

No hem d'oblidar el paper central dels serveis públics per abordar aquestes problemàtiques, ni els factors macroeconòmics que les determinen. Però, potser, al menys així ho volem pensar, l'obtenció de respostes creatives en aquesta situació pugui venir de l'impuls d'experiències que articulin l'organització comunitària, els processos que s'estan desplegant en diferents territoris, i les accions més institucionals. Aquest és, per tant, i sense cap dubte, un punt sobre el qual cal continuar reflexionant i aprofundint.

V. Bibliografia

Barcelona per l'acció comunitària: Guia de xarxes d'intercanvi solidari. Ajuntament de Barcelona. Acció Social i ciutadania, 2009.

Barcelona per l'acció comunitària. Plans, projectes i accions comunitàries. Ajuntament de Barcelona. Acció Social i Ciutadania, 2007.

Guia operativa d'acció comunitària. Ajuntament de Barcelona. Acció Social i Ciutadania, 2009.

Marc Municipal per a l'acció comunitària. Ajuntament de Barcelona. Benestar Social, Promoció Social i Acció Comunitària, 2005.

VI. Annex: Fitxa identificativa de les accions comunitàries

1. Identificació i ubicació

Nom:

Districte:

Barri:

Adreça:

WEB:

Correu electrònic:

Telèfon:

Data d'inici:

Data prevista de finalització (si en té):

2. Promotors de l'acció comunitària

	SÍ	NO	Quins/Quines
--	----	----	--------------

Administracions

Associacions / Entitats

Altres

3. Equip tècnic

Referent tècnic

Nom:

Centre:

Altres professionals

Nom:

Centre:

Principals rols tècnics:

4. Objectius generals

Breu descripció dels objectius generals de l'acció comunitària

Assenyaleu els objectius de procés que es treballen (p.e.: comunicació, participació, etc.)

Indiqueu paraules o conceptes que serveixin per definir el vostre estil de treball

5. Relació de projectes o accions

1
2
3
4
5

6. Relació d'entitats i/o serveis participants

1	14
2	15
3	16
4	17
5	18
6	19
7	20
8	21
9	22
10	23
11	24
12	25
13	26

7. Tipus d'acció comunitària

Acció d'atenció col·lectiva de serveis socials	Acció comunitària d'intercanvi
Acció informativa i/o de sensibilització	Banc del temps / Banc solidari de serveis
Acció de suport a grups socials i col·lectius	Xarxa d'intercanvi de coneixements
Acció de suport a iniciatives veïnals	Xarxa d'intercanvi de béns
Acció per a la cohesió i/o transformació social	Cooperativa de consum
Altres accions	Cooperativa d'autofinançament
Plans de desenvolupament comunitari (PDC)	Altres accions comunitàries

* Assenyaleu amb una creu l'acció que correspongui.

8. Àmbits d'actuació

Associacionisme

Bon veïnatge

Cultura / Lleure

Educació / Formació

Entorn i habitatge

Immigració / Interculturalitat

Inserció sociolaboral

Noves tecnologies

Promoció econòmica

Salut

Voluntariat

Altres (a concretar)

* Assenyaleu amb un número de l'1 a 3 els àmbits d'actuació en què trebal·leu actualment per ordre de prioritat (1 molt prioritari, 2 bastant prioritari, 3 poc prioritari.)

9. Sectors de població

Infància

Adolescents/Joves

Adults

Gent gran

Persones nouvingudes

Dones

Població en general

Altres (a concretar)

---

* Assenyaleu amb un número de l'1 a 3 els sectors de població amb els quals treballeu actualment per ordre de prioritat (1 molt prioritari, 2 bastant priori., 3 poc priori.)

---

10. Oportunitats i fortaleeses

---

* Identifiqueu les tres o quatre oportunitats i fortaleeses principals per ordre d'importància

---

11. Amenaces i debilitats

---

* Identifiqueu les tres o quatre amenaces i debilitats principals per ordre d'importància

---

12. Aspectes que cal aprofundir

---

* Identifiqueu els tres o quatre aspectes principals per ordre d'importància

---

13. Bones pràctiques transferibles a altres projectes

---

* Identifiqueu els tres o quatre aspectes principals per ordre d'importància

Per a més informació:
www.bcn.cat/acciosocialiciutadania

Acció social i Ciutadania